

29

**MONOGRAFIJE
JUGOSLOVENSKIH UMJETNIKA**

VLAHO BUKOVAC

TEKST PO PROF. Dr. I. KRŠNJAVOM

SV. 2.

**IZDAJE
UDRUŽENJE GRAFIČKIH UMJETNIKA
U ZAGREBU**

TIS. PERKO

Vlaho Bukovac.

I me Vlahu Bukovca dobro je poznato kod nas i u Čehoslovačkoj, gdje je ovaj veliki majstor kista boravio kao profesor na slikarskoj Akademiji u Pragu. Mi ga poznajemo po djelima iz Strossmayerove galerije u kojoj se nalaze: »Patricijka«, »Japanka«, »Gundulić zamišlja Osmana«, najbolji njegov portre gđe Miletić, a naročito po njegovoj slikovitoj zavjesi, koja je ukras našeg narodnog kazališta u Zagrebu; jednako tako valja istaknuti posljednje njegovo dekorativno djelo u zagrebačkoj biblioteci koje prikazuje »Preporod«.

Bukovca je odveo u Pariz Medo Pucić, da se tamo izuči slikanju kod čuvenog prof. A. Cabanel-a, gdje je izradio svoju prvu značajniju sliku »Crnogorku«, koja mu je donijela prvu slavu. Izložena je bila 1878. u Parizu, gdje se tom prilikom od 9.000 slika primilo tek 3.000 (Salon des beaux arts), dok se ostale odbačene izlažu kao salon des refusés. U Peštanskom muzeju čuva se Bukovčevo klasično djelo: »Prvo prikazivanje Dubravke u Dubrovniku«, a od religioznih slika u samostanu Dominikanaca čuva se slika: »Sv. Dominik« sa oltarom iste crkve u Dubrovniku.*)

V. Bukovac saopćio je sâm svoj život, a za štampu je knjigu priredio Božo Lovrić g. 1918. Ta knjiga pod naslovom »Moj život« razdijeljena je u IV. poglavlja, ali se zapravo raspada u dva nejednaka dijela. Prvi dio od godine 1855.—1892. (I.—III.) zaprema stranice 11. do 132., dok drugi dio od god. 1892.—1918. zaprema samo stranicu 133.—151. U prvom dijelu opisuje Bukovac na 121. stranici svoje doživljaje u inostranstvu, gdje je većim dijelom boravio. Vraćao se na kratko vrijeme u Dalmaciju, boravio u Crnoj Gori i neko vrijeme u Beogradu. U drugom dijelu na 18 stranica pripovjeda o svom petgodišnjem boravku u Zagrebu i o svojim kratkim posjetima u Đakovu, Cavtatu (gdje je i rođen g. 1855.), Beču, te Pragu, gdje se je stalno nastanio.

Šteta da je Bukovac na ono malo stranica, koje svom boravku u Zagrebu posvećuje, uvrstio na 2 i pol stranice još i estetsko teoretičnu raspravu o Impresionizmu, kojemu se u Zagrebu počeo klanjati,

*) Tekst od prof. M. D. Gjurića, dalje po Dru. I. Kršnjavom.

a da ipak srećom nikad nije postao pravim Impresionistom. Bukovac je i preveć dobar crtač, a da bi mogao biti pravi impresionista, pa to sâm u svojoj knjizi, i to baš pred raspravom o Impresionizmu, ističe riječima: „Što će meni slikarsko mudrovanje kad ruka ili noga nijesu umjetnički prikazane.“ (Str. 136).

Još kasnije govori Bukovac na str. 83. gdje preporuča: proučavanje grčkih kipova: „Čim se proniče u poznavanje zakona proporcije i harmonije, te prosti veličanstveni zakon linije. Kad je priroda disharmonična, onda neka nam Antika bude vodilicom, jer ni u prirodi nije sve dostojno, da se ovjekovječi. Kompozicija je sve.“

Bukovac pripovijeda, kako je u Zagrebu skupio mlade umjetnike, koji su ono vrijeme s vladinim stipendijama učili na akademijama u Beču, Münchenu i Karlsruheu, ali je zaboravio napomenuti da sam se zapravo ja t. j. Kršnjavi prvi pobrinuo za nekaku, mladu, hrvatsku umjetnost, te poslao Csikoša u Monakov Lindenschmidt, kod kojeg sam i sâm u školi bio, a Ivekovića sam poslao A. Kelleru, dok su ostali talenti bili poslani u Beč u školu Kunstgewerbe muzejuma.

Kasnije kada su ovi talenti izlagali s Bukovcem, napisao sam svoja opažanja u brošurici »Kritična razmatranja« (god. 1899.), kao đak monakovske škole, nisam se zadovoljavao impresionizmom, već sam zahtijevao gotove slike, koje bi u sebi sadržavale svježinu skizze. Neosporiva je Bukovčeva zasluga, da je u Zagrebu sagrađen umjetnički paviljon u kojemu je Bukovčevo »Društvo Hrvatskih Umjetnika« svoju prvu izložbu priredilo. Kad je moralo likvidirati preuzelo je Hrvatsko Društvo Umjetnosti sva aktiva i pasiva toga društva, pa je priredilo niz znamenitih izložbi.

Gledom na umjetničke ateljere moram za volju historijske istine podvući, da su ti ateljeri građeni mojim nastojanjem za vrijeme Khuenovog režima. Odmah sam naručio kod Bolléa crtež, i to za četiri velika i dva manja ateljera, kod svakoga po jedna sobica, uz koju su dobijali umjetnici besplatno podvorbu i ogrjev. Većini umjetnika sam na Obrtnoj školi dao minimalni broj sati, da se mogu umjetnički razvijati. Bukovac je otklonio ateljer. On je sebi toliko zaslužio, da je mogao sagrađiti na Zrinjskom trgu u Zagrebu kuću i ateljer. Kratko vrijeme iza moga otstupa sa vlade, ostavio je Bukovac Zagreb i otišao na četiri godine u Cavtat. Moram kazati, da se čudim, što nije ranije otišao u Pariz ili u Englesku, gdje je tako lijepih uspjeha postigao. Bukovac kaže, da ga je iz Zagreba izagnala nezahvalnost mladih umjetnika, koje je on izbavio iz moje discipline, pa oko sebe skupio. A kakove sam ja tek nezahvalnosti doživio? Tješimo se s ovom anegdottom: Locumtenensa staroga Lentulaja napao je neki mladi advokat zastupnik u saboru i to oštro. Lentulaj se nagnuo referentu, pa ga

zapitao: »A prosim ih lepo, gdo je taj gospodin?« Ovaj mu reče ime, a na to Lentulaj: „Pak zakaj tak udara na mene, em mu nisam nigdar niš dobra včini!“

Takav Vam je svijet, moj prijatelju, i takav će ostati dok na njemu ljudi gmižu.

Po prof. dru. I. Kršnjavom
Milenko D. Gjuric.

RESUME.

Vlaho Bukovac naquit en 1855 à Cavtat, petite bourgade dalmate aux environs de Raguse. Le poète Medo Pucič, devinant le grand talent du jeune Ragusain, l'emmena à Paris cher le célèbre professeur Cabanel. Son tablean „La Monténégrine“, exécuté dans son atelier, lui valut la chance d'être reçu en 1878 au Salon des beaux arts, où il y en avait sur les neuf mille tableaux présentés six mille de refusés.

Dans un petit livre intitulé: „Ma vie“, le peintre nous a raconté lui-même les vicissitudes de sa vie bien tourmentée: son séjour à l'étranger et tout ce qu'il y a éprouvé pendant une longue série d'années, notamment le séjour à l'étranger, quelquefois très agréable, surtout lors de son professorat à Prague. Cependant le regret de sa ville natale, de Raguse et de Zagreb, où il finit par s'établir pour cinq ans, l'obligea à se consacrer à la patrie. A Zagreb, il réunissait autour de lui les Jeunes qui, n'ayant jamais eu l'occasion d'approfondir leur talent à l'étranger comme lui, buvaient chaque parole qu'il prononçait sur l'art. Formaliste à outrance, il adorait l'Antique qu'il proposait aux Jeunes comme l'idéal à suivre. C'est pour la même raison qu'il n'est jamais devenu impressionniste au sens propre du mot.

Maître de couleur, toujours soucieux de la forme, il nous donna le rideau magnifique pour le Théâtre National de Zagreb, tableau allégorique et synoptique à la fois de tout le développement littéraire et artistique depuis Gundulić jusgu'à son temps. D'ailleurs, il excelle dans les panneaux décoratifs, dont l'un se trouve à Zagreb dans la Bibliothèque de l'Université.

